

ЯСКРАВА ТА НЕЗАБУТНЯ ПОДОРОЖ ПО КУТОЧКАХ МІСТА ТЕРНОПОЛЯ

Великою проблемою в плані розвитку туризму у нашому місті, являється мінімальна кількість готових, розроблених та ретельно продуманих туристичних маршрутів, екскурсій. На мою думку, це є недопустимо для такого міста, як Тернопіль. Адже в нашому славному граді, є велика кількість визначних, красивих та привабливих місць, до яких хочеться повертатися знову і знову, а про інші, більшість з нас і гадки немає про їхнє існування.

Не дивлячись на те, що Тернопіль, після другої світової війни був зруйнований на 90 відсотків, його швидкими темпами буремної колективізації було поставлено на ноги. На превеликий жаль, більшої частини історичного міста навіть не вдалося відновити.

Але, як казав перший президент України Леонід Макарович Кравчук: «Маємо те, що маємо». А маємо ми, крім ставку та замку, безліч привабливих для туриста об'єктів, які є маловідомими для персичних українців.

Метою даної публікації є обґрунтування розробки екскурсії по визначних місцях міста Тернополя.

Екскурсологія є складовою найбільш специфічної галузі невиробничої сфери - культури і сприяє всебічному вихованню людини, розвитку її творчих здібностей, створенню умов для раціонального використання її вільного часу. Ось чому так важливо вивчення духовних потреб широких верств населення, перш за все школярів і молоді, створення інтелектуального потенціалу, задоволення цих потреб на високому та художньо-естетичному рівні.

В умовах національного та культурного відродження України, реального визначення її ролі в розвитку світової цивілізації - екскурсологія посідає важливі позиції у справі формування національної самосвідомості та історичної пам'яті українського народу, а екскурсознавство стає однією з дієвих форм пізнання минулого і сьогодення незалежної Української держави. За останні роки екскурсознавство активно долучилось до всебічного вивчення світового українства, як явища історичного, політичного, соціального, культурного, загальнонаціонального. А без цього, власне, неможливо забезпечити відродження української нації. Екскурсійна теорія зосереджується на вивченні та поглибленні функцій екскурсії, її ознак та аспектів, екскурсійного методу, класифікації екскурсій, теоретичних основ методології та методики, екскурсійної педагогіки та психології, основ екскурсознавчої майстерності як активної взаємодії трьох компонентів екскурсії - екскурсовода, екскурсійних об'єктів і екскурсантів.

До числа першочергових екскурсологічних завдань відносяться:

- необхідність дослідження історичних етапів розвитку екскурсійної справи;
- потреба наукового осмислення екскурсології як феномена світоглядницької культури людини;
- забезпечення наукового підходу до практичних форм та методів впровадження екскурсійної діяльності суб'єктами туристичного обслуговування;
- потреба вивчення, узагальнення та впровадження досвіду екскурсійної справи зарубіжних країн;
- необхідність науково-практичного прогнозування шляхів розвитку екскурсійної справи, посилення її подальшої ролі в складовій туристичного продукту.

Теорія екскурсознавства (екскурсологія) в значній мірі розвивається на основі практики, але ж не тільки узагальнює практичний досвід, але й розкриває нові зв'язки, сторони предмету дослідження, допомагаючи практикам більш успішно оволодівати ними. Гуманістична спрямованість екскурсійної діяльності сприяє формуванню, поглибленню та втіленню у суспільне життя загальноцивілізаційних цінностей: толерантності, свободи й відповідальності, справедливості, поваги, творчості й самореалізації.

Безумовно, екскурсійна діяльність опосередковано розкриває можливості щодо вдосконалення особистості, формування її життєвої позиції, світогляду, системи оцінювання дійсності, створення розгалуженої системи безпосередньої комунікації між людьми, орієнтації як на національні, так і загальноцивілізаційні цінності.

Сам термін Екскурсія (від лат. Ехсигеіо - виїздка, мандрівка) – означає відвідання визначних об'єктів (пам'ятники культури, музеї, підприємства, місцевість), форма і метод набуття знань. Проводиться як для групи, так і індивідуалів під керівництвом спеціаліста-екскурсовода. Екскурсії поділяються: за метою - на учбові (в т.ч. учбово-виробничі, з метою профорієнтації, обміну досвідом), культурно-освітні, наукові; за тематикою - у відповідності зі змістом об'єктів; за місцем розміщення об'єктів - натурні і музейні; за складом учасників - для різних вікових категорій, спеціалістів різних профілів, туристів, учнів та ін.

Екскурсія - важлива складова самореалізації людини, вона забезпечує задоволення, як психологічних потреб людини (повага до себе, прагнення до знань та успіху), так і потреби самоутвердження і розвитку, що пов'язані з внутрішнім станом людини. Це найбільш високий критерій реалізації особистого «я», для чого необхідний не тільки значний внутрішній потенціал, а й високий культурний рівень.

Ось чому екскурсію визначають як процес наочного сприйняття довкілля, особливостей природи, сучасних та історичних об'єктів, елементів побуту, визначних місць. В той же час вона передбачає своєрідний підйом інтелектуального та естетичного ентузіазму учасників.

Сучасна екскурсологія враховує такі важливі складові як:

- перехід до основних методів розвитку екскурсійної галузі;
- впровадження системи стандартів якості та культури екскурсійного обслуговування;
- проведення екскурсійних послуг безпосередньо в систему туристських програм та маршрутів.

Значним внеском у розвиток сучасного екскурсознавства стала розроблена в середині 90-х років під егідою Державного комітету України по туризму та Міністерства освіти і науки групою провідних науковців і практиків екскурсійної справи Національна система туристсько- екскурсійних маршрутів України «Намисто Славутича». Додає оптимізму той факт, що інтерес населення до вітчизняної історії, історико-культурної спадщини все більше зростає. Великою популярністю, насамперед серед молоді, користуються екскурсійні маршрути: «Трипільські поселення України», «Грецькі колонії північного Причорномор'я», «Скіфський похід Дарія», «Змієві вали», «Із варяг у греки», «По місцях походу Ігоря Станіславовича на половців», «Козацькі Січі», «Вільності Війська Запорозького», «Гомоніла Україна», «Форти й замки України», «Монастирі України», «Гетьманські столиці», «Чумацькими шляхами», «Коліївщина». До цього слід додати спеціалізовані виробничі, наукові, культурологічні, екологічні, спортивні маршрути по різних регіонах країни».

Підсумовуючи наукове осмислення екскурсології можна сказати, що вона має добрі перспективи у нашому місті на майбутнє і вже сьогодні. Дана наука представляє галузь теоретичних знань, вивчаючих проблеми моделювання ідеальної екскурсії і впливу екскурсії на свідомість людей, практичних методів підготовки екскурсій, техніки їх проведення, підготовки екскурсоводів.

Дійсно, нам потрібно більше кваліфікованих екскурсоводів, для проведення та розробки екскурсійних, тематичних маршрутів по Тернополю та його околицях. Адже ця справа практично стоїть на місці, та не розвивається належними їй темпами. І звісно є певна можливість того, що допитливе око туриста може багато чого не побачити, через ганебний та занедбаний стан багатьох колись красивих та цікавих об'єктів нашого міста. Але прикро становиться від того, що більші втрати понесемо саме ми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабарицька В., Малиновська О. Менеджмент туризму: Туроперейтинг. - К., 2004.
2. Дем'янчук Г.С., Дем'янчук Б.Г., Дем'янчук А.Г. Українське краєзнавство: сторінки історії - К., 2006.
3. Зінченко В.А. Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права. Серія: філософські науки. - 2010. – Випуск 8. - С.211-223.
4. Національна система туристсько-екскурсійних маршрутів «Намисто Славутича». - К., 1997.
5. Пазенок В.С. Філософські нариси туризму. - К., 2005.

*Глинський О.
Науковий керівник – доц. Кузишин А. В.*

ОСОБЛИВОСТІ ПОКАЗНИКІВ ЕЛЕКТОРАЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНОЇ ПОЛЯРИЗАЦІЇ В ОБЛАСТЯХ ПОДІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ ЗА ПЕРІОД 2002-2012 РР.

В Україні останнім часом дедалі більшої популярності набувають електоральні дослідження. Це пов'язано, перш за все, з динамікою політичного життя країни та боротьбою за владу великої кількості кандидатів з різноманітними виборчими програмами.

Закономірно, що населення різних регіонів країни демонструє неоднаковий рівень підтримки учасникам виборчих перегонів. Це закономірне електоральне явище для будь-якої демократичної країни, а тим більше для України – однієї з найбільших за територією країн Європи.

Такі розбіжності викликані групою чинників, які відіграють на певній території вирішальну роль стосовно підтримки політичної партії чи кандидата на президентський пост (особливості історичного розвитку, національно, мовного, конфесійного складу населення, вікової структури, рівня економічного розвитку тощо).

Більшість публікацій з електоральної географії присвячені дослідженню особливостей регіональної диференціації електорату країни виходячи з даних позицій, і мають, радше, вигляд загальнонаукової констатації факту як такого і намагаються його пояснити [2].

Публікації з даної теми періодично появляються після відповідних виборчих циклів. Незважаючи на це, варто відмітити, що учені-фахівці з суспільної географії доволі небагато робіт присвячують питанням електорально-географічної проблематики, а тема електорально-географічної поляризації є взагалі вкрай слабо вивченою, хоча вивчення даного питання має набути в наш час значної актуальності. В даній царині варто відзначити дослідження київського науковця Шишацького В. Б., який зокрема розглядав електорально-географічну поляризацію в Україні з позицій чинника регіональної дестабілізації держави.

На сьогоднішній день науковцями практично не робилося спроби оцінити ступінь електоральної поляризації в країні в цілому, а також окремих її регіонів.

Актуальність дослідження даної теми особливо посилюється в наш час, коли ми спостерігаємо значну електорально-географічну поляризацію регіонів України. Важливим завданням суспільства виступає представлення консолідуючих сил, які повинні знизити рівень протидії електоральних поглядів населення східних та західних регіонів країни.

Мета статті – дати оцінку електорально-географічної поляризації областей Подільського регіону, розрахувати показники їх поляризації, а також проаналізувати результати та оцінити величину й динаміку поляризації.

Якщо перенести термін «поляризація» в предметну область електоральної географії, то можна сформулювати наступне визначення: електорально-географічна поляризація - складний процес,